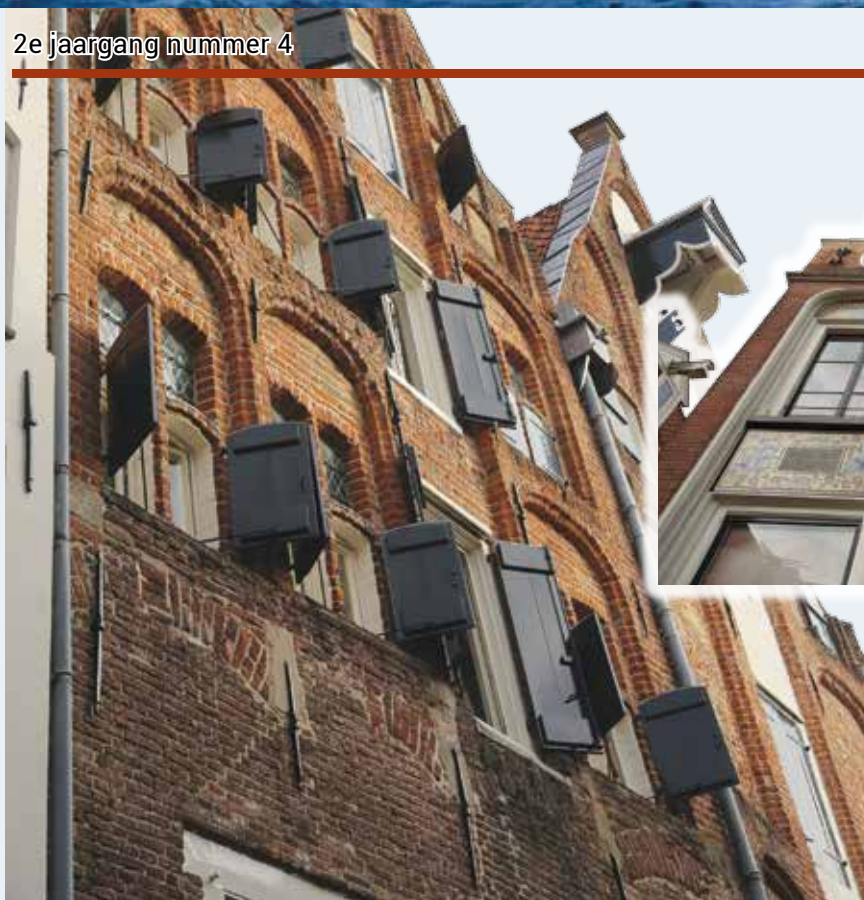

Hallo Hanze

2e jaargang nummer 4

Winter 2020\2021

- Bolsward
- Deventer
- Doesburg
- Elburg
- Groningen
- Harderwijk
- Hasselt
- Hatterm
- Kampen
- Maasbommel
- Oldenzaal
- Ommen
- Rijssen
- Roermond
- Stavoren
- Tiel
- Venlo
- Zutphen
- Zwolle

**Snel
weg van
Corona**

Club van negen vermarkt decor en dynamiek

Door Theo Leoné:

Een kwart eeuw al sjoeren Hanzesteden in Overijssel en Gelderland aan het vergroten van hun bekendheid. Alleen de VVV bestaat in Nederland langer als toeristische samenwerkingsverband. Campagnes in Vlaanderen en het westen van Duitsland zorgen dat een steeds grotere groep toeristen op bezoek komt bij de Hanze langs IJssel, Zwarte Water en oevers van het IJsselmeer. De groep die samen optrekt bestaat uit negen Hanzesteden. Nieuwkomers die mee willen liften op het succes worden begroet met een argwanende blik. Volgens het toeristische bolwerk is niet elke Hanzestad evenveel Hanze. De successen? In de negen Hanzesteden zijn de overnachtingen toegenomen tot 660.000 in 2018, waarvan 19 procent inkomend toerisme. Het aantal banen in de sectoren recreatie en toerisme steeg tot ruim 14.000. Steden die tot Hanzesteden Marketing willen toetreden moeten aan zes criteria voldoen. Voorop staat de DNA van de Hanze. Over de stad moet een kloppend,

authentiek verhaal te vertellen zijn. Bovendien geldt als voorwaarde dat volop is meegedaan in de Hanzetijd. Een tweede punt van belang is de aanwezigheid van een historisch decor. Denk aan stadspoorten, grachten en karakteristieke pakhuizen. Hoe is anders aan gasten de belofte van een historische handelsstad waar te maken, vragen de marketeers zich af. Sterker nog, het criterium historisch decor is in hun ogen het belangrijkste criterium. De vier andere ijkpunten om zich aan te sluiten betreffen de duiding (meertalige informatieborden), dynamiek (evenementen en terrasjes), aansluiting bij het gekozen historische beeld aan het water en de geografische ligging. De nieuwe Hanzesteden volgens het toeristische samenwerkingsverband mogen zich hooguit op een uur rijden van elkaar bevinden. De groep van negen bestaat uit: Deventer, Doesburg, Elburg, Harderwijk, Hasselt, Hattem, Kampen, Zutphen en Zwolle.

Doesburg: oma met kleinkind.

Hanze Experience wil trekpleister van formaat zijn

Kijk naar FloriWorld maar dan anders. Hoe krijgt lokkertje Hanze Experience vorm? De

Amsterdammer Bert Kranendonk zal in het vroege voorjaar van 2021 zijn plannen presenteren. Als corona getemd is, krijgt het toerisme vast snel vaart. De drukke Randstad dreigt overspoeld te worden. Vooral Amsterdam is in trek. Om het bezoek te spreiden heet in de folders Zandvoort al Amsterdam aan Zee en het Muiderslot Amsterdam Castle. Het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen zet alle zeilen bij om nieuwe bestemmingen te vinden voor de reizigers van elders. Hé, waarom is daar niet eerder aan gedacht? De Hanzesteden! Stof ze flink af, voeg een icoon als Hanze Experience toe en je hebt een internationale trekpleister van formaat. Neem FloriWorld in Aalsmeer, het bloemencentrum van de wereld. Hoe lok je grote groepen mensen? Doe ze bij binnenkomst een armband om en geef ieder een persoonlijke belevenis. Liever gele tulpen dan roze lelies? Geen probleem. Overal onderweg zullen ze opdruken, tot op het behang van een grachtenpand. Wat een bloemen! Over rails schieten zeker vijfduizend dagverse bloemen voorbij. Veertien verschillende shows heeft FloriWorld. Hanze Experience moet een soort beweegmuseum worden, flexibel en vol verrassingen. Pronkstuk is mogelijk het in 2016 in Kampen boven water gehaalde koggeschip. Of toch niet? De Koggewerf in Kampen wil een maritiem erfgoedcentrum zijn en daar zou het schip dat in Lelystad voorzichtig geconserveerd wordt uitstekend passen. Aan de andere kant, waar is voldoende ruimte te vinden om Hanze Experience succesvol te laten groeien? Kan de Experience van stad naar stad reizen? Wat zeker is: voor een onuitwisbare belevenis is een icoon als het koggeschip hard nodig.

Colofon

HalloHanze richt zich op actieve Nederlandse Hanzegangers uit bestuur, cultuur, bedrijfsleven en onderwijs. De uitgave verschijnt twee keer per jaar. HalloHanze is mede mogelijk dankzij de Nederlandse Hanzesteden.

Redactie:
Natasja Leoné en Theo Leoné

Vormgeving en DTP:
Hans Brand

Reacties en bijdragen aan HalloHanze zijn van harte welkom. Stuur ze op naar: HalloHanze@theoleone.nl

Hasselt, een stad met Hanze-karakter.

Themaroutes in de maak bij HansaLink

Eeuwenoude samenwerking krijgt een nieuw gezicht in HansaLink. Het in oktober 2020 gestarte project beoogt thematische routes te realiseren die de historische samenhang tussen de

Hanze-
steden

zichtbaar maakt. De Europese Unie stelt via subsidiepot Interreg geld beschikbaar voor het initiatief. Diverse Hanzesteden zijn aangewezen als werelderfgoed. HansaLink richt zich zowel op de inwoners als de bezoekers van de Hanzesteden. Hoe zitten de handelsrelaties in elkaar, hoe de culturele banden? Meer dan vier eeuwen was de Hanze in Europa een partij om economisch en politiek rekening mee te houden. In de vrijwillige samenwerking tussen de steden tekenen zich de contouren af van het functioneren van de uit lidstaten opgebouwde Europese Unie. Naast HansaLink ondersteunt Interreg veertig toeristisch-educatieve routes in Europa. De gekozen thema's variëren van Industrie cultuur en Habsburgers tot Bevrijding en Santiago de Compostella. De uitvoering van een proefproject van HansaLink ligt in handen van de Duitse Hansevereniging, het onderzoekscentrum voor Hanse en Baltische geschiedenis te Lübeck, het Zweedse museum Gotland en de Russische stad Novgorod. Het project duurt tot september 2021.

Bort Koelewijn: "Brilon bedacht creatief virtuele Hanzedagen. Maar wat een tegenslag, na jaren van voorbereiding. Bij Hanzedagen horen spontane contacten."

Zonder contacten spartelt Koelewijn als vis op het droge

Bort Koelewijn voelt zich als een vis spartelend op het droge. De burgemeester van Kampen mist de gezelligheid, de vele persoonlijke contacten. Anderzijds roept hij op: kijk niet alleen naar wat we allemaal missen. Zie ook wat allemaal wél mogelijk is. Ondanks het irritant vervelende virus corona. "Naar mate de maatregelen langer duren, ga je je meer en meer verweesd voelen. Voor corona uitbraak, ging geen week of weekend voorbij of ik had te maken met grote groepen mensen. Naast het gewone werk van de vergaderingen. De avonden in de Stadsgehoorzaal, de muziek, de sportwedstrijden. Het bezoek aan jubilarissen en familie. Mensen die ik voorheen regelmatig zag, heb ik in tijden niet ontmoet."

Burgemeesters zijn in hun gemeenten mensen van de verbinding. De weken tellen overdag zo maar twintig vergaderingen. Dan moeten de avonden en het weekeinde nog beginnen. Het aantal wekelijkse contacten? "In normale tijden enkele honderden", zegt Bort. Maak van dat aantal gerust meer dan duizend. In een volle Stadsgehoorzaal alleen al passen vijfhonderd burgers. Niet natuurlijk dat de burgemeester iedereen de hand hoeft te schudden. "In een gemeenschap als Kampen heb je een paar duizend mensen die veel regelen. Zij zijn de bestuurders en vrijwilligers die aan het organiseren slaan. Als je op veel bijeenkomsten bent, kom je ze vanzelf tegen."

Soms voer je een gesprekje, de andere keer blijft het bij een groet. Als je diezelfde mensen allemaal wil treffen in coronatijd, moet je gericht gaan bellen. Corona heeft alles echt heel anders gemaakt. "Wat gebeurt in de tachtig koren die Kampen telt, hoe redden

Domper op feest van spontane ontmoetingen

Welk een contrast tussen het enthousiasme en de diepe teleurstelling. Heel de gemeenschap in Brilon maakte zich op voor een geweldig feest, daarna de domper. "In het najaar van 2019 hoorde ik tijdens de jaarlijkse herfstvergadering van de Hanzecommissie de burgemeester van Brilon alle plannen uiteenzetten", blikt terug Bort Koelewijn, de voorzitter van de Nederlandse Hanzesteden. "Jaren van voorbereiding. Vol spanning keek iedereen uit naar de Hanzedagen. Dan corona. Brilon

heeft het beste er van gemaakt. Na een echte fysieke opening werden de eerste virtuele Hanzedagen gehouden. Met bijvoorbeeld

een kookshow waar iedereen aan mee kon doen. Maar wat een ongelooflijke teleurstelling." Brilon rekende op 100.000 tot 120.000 bezoekers. Maar liefst 120 steden uit zestien landen zouden zich presenteren met een eigen stand. Voeg daarbij nog de Jeugdhanze, waarvoor honderd jongeren van zestien nationaliteiten zich hadden aangemeld en kunstproject HANSEartWORKS. Het Economisch congres telde op papier vierhonderd deelnemers. En dat alles in het kleine bergstadje op de noordflank van het Sauerland. Koelewijn: "De virtuele Hanzedagen

Anderhalve meter afstand? Geen probleem. Honderdjarige mevrouw Van Putten - Van Nunspeet neemt een limousine naar het stadhuis.

waren in niets te vergelijken met wat de bedoeling was. De gezelligheid van al die mensen, de zang, de kleding. Waar waren de spontane ontmoetingen? Net als op zo veel anderen terreinen hebben we op de Hanzedagen in 2020 veel gemist."

zich de dirigenten? "Heel erg dat op verschillende terreinen de mensen hun passies niet kunnen uitleven. Wat als je plotseling je vaardigheden niet kunt gebruiken? Ik heb te doen met de horeca. Die mist haar publiek en de inkomsten." Dat het virus ook net moet toeslaan in het jaar van grootse plannen om de bevrijding te herdenken. We'll Meet Again. Maar vanwege het virus nu even niet. Misschien in 2021? "Wat we hebben overgehouden is alleen Again. Als de kans zich voordoet gaan we beslist op grote wijze de

bevrijding van de nazi's vieren. Dan maar 77 jaar na 1945." Het virus dwingt tot puzzelen naar nieuwe manieren

te bepraten. "Digitaal vergaderen is heel gewoon geworden. De nieuwe manier van overleg scheelt veel reistijd, waardoor je

steeds strakker. Je hebt niet meer onderweg de tijd om even rustig na te denken over wat in de volgende bijeenkomst op de agenda staat." De afspraak voortaan anderhalve meter in acht te nemen, leidde in Kampen soms tot vrolijke taferelen. Honderdjarige mevrouw Van Putten - Van Nunspeet liet zich haar geplande bezoek bij de burgemeester niet ontnemen. Trots kwam ze bij het stadhuis voorrijden in een opvallend grote auto. Anderhalve meter afstand? Geen probleem in haar prachtige limousine met chauffeur.

Bort Koelewijn (1954) is sinds 2009 burgemeester van Kampen. Tot zijn portefeuille behoren naast bestuurlijke organisatie, openbare orde en vergunningen de intergemeentelijke samenwerking en internationale betrekkingen. Op de lange lijst van 24 nevenfuncties staan zijn lidmaatschap van het presidium van de Internationale Hanze naast het adviseurschap van het Rode Kruis en het ambassadeurschap van het Kamper Trompetter Korps.

van gezelligheid. Kleinschaliger en met wellicht meer diepgang. Onderwerpen genoeg om

weer andere dingen kunt doen. Het nadeel is dat de agenda steeds voller wordt. De planning wordt

Anders Anderz maar vooral samen

Bijzondere bouwconstructies.

Jongeren uit zeventien Hanzesteden hebben foto's verzameld over topgevels, marktplaatsen en stadse doorkijkjes. Het materiaal wordt gebruikt om tableaux samen te stellen. Motto: verschillen die verenigen. Het project kwam tot stand in samenwerking van de Jeugdkunstschool Bleiwäsche in Bad Wünnenberg en de internationale Jeugdhanze.

De foto's belichten steden uit Duitsland, Letland, Polen en Rusland. Plaatsen flitsen voorbij als Münster, Riga en Novgorod. Nederlandse Hanzesteden zijn niet van de partij. Daar komt de volgende keer vast verandering in want het project krijgt een vervolg. "De reacties uit de

deelnemende Hanzesteden zijn erg positief", zegt organisator Alfons Steffens. "We zijn van plan het project voort te zetten met andere Hanzesteden. Ook al omdat de resultaten prachtig zijn." Het project werd opgepakt in Brilon en kreeg steun van de overheid in deelstaat Noordrijn-Westfalen. Een van de vele positieve reacties: "Ik houd van het idee om de verschillen tussen de Hanzesteden te laten zien en hun verbinding met elkaar. De presentaties van de tableaux brengt dat goed over, denk ik. We zijn verschillend, soms hetzelfde en horen bij elkaar."

Doesburgs kinderburgemeester Elisa Feenstra naast evenknie Loes van der Meijs.

Kunst van droom tot nieuwe aanzet

Mensen, plaatsen, dromen. Wat bepaalt dat ik me thuis voel?

De Doesburgse kunstenaar Lysanne Buunk maakte voor de HANSEartWORKS in Brilon een film waarin ze jeugd bij het jongeren centrum met steps laat springen. Graffiti over de Hanze komt voorbij, de kerk, de IJssel. Trots zit kinderburgemeester Elisa Feenstra naast haar volwassen evenknie Loes van der Meijs. Geen wonder dat de film van Lysanne op de virtuele Hanzedagen in Brilon een ereplek kreeg.

Andere films die door de jury naar voren werden geschoven komen uit Attendorn, Danzig, Lünen, Münster en Visby. Bij de foto's gingen de handen van de jury op elkaar voor bijdragen uit Herford, Hamm, Riga, Novgorod, Pskov, Brugge en Lübeck.

De organisatoren van HANSEartWORKS vroegen zich in Brilon af wat nationale grenzen in een globaliserende wereld nog betekenen. "In de diverse Hanzesteden leven verschillende mensen, lieden met hun eigen dromen. Die dromen kunnen zich tot wensen en plannen worden, om aanzet te geven tot nieuwe ontwikkelingen in de maatschappij, de cultuur en de economie."

Kunstenaars zoeken nieuw goud

Het thema van HANSEartWORKS in Riga is: het nieuwe goud van de Hanze. Kunstenaars uit alle windstreken gaan aan de slag met de vraag wat vandaag de dag het allerbelangrijkste is. Wat hebben we in onze globale wereld in plaats van goud te bieden?

De tentoonstelling vindt plaats onder het Raadhuisplein in het oude centrum van Riga. Daar is de expositieruimte Riga Art Space van de lokale Kunsthal.

De kunstenaars worden opgeroepen in beeld te brengen welke waarden voor ons belangrijk zijn en hoe we bereid zijn volgens deze waarden te leven. De uitdaging is om relaties te zien tussen de huidige en historische waarden van de Hanzesteden. Dat het huidige netwerk belangrijke contacten legt, geldt voor de organisatoren als zonneklaar.

Schilderwerk, grafische expressie of druk? Aan de kunstenaars om een vorm te vinden. Wel graag op textiel of iets anders dan gemakkelijk oprolbaar is - wel zo handig voor het vervoer. Op 1 februari 2021 wordt bekend gemaakt welke kunstenaars aan de expositie deelnemen. De inzendingen gaan na de tentoonstelling eind september retour naar de Hanzesteden van herkomst.

Lysanne Beunk in kunstwerkgroep

Moderne kunst krijgt een vastere voet op de Hanzedagen. Lysanne Beunk uit Doesburg treedt toe tot de werkgroep ter voorbereiding van de HANSEartWorks in Riga.

De gemeente Doesburg is een voorvechter van moderne kunst op de Hanzedagen. De stad stond in 2006 aan de wieg van het forum voor de hedendaagse kunst. Op de Hanzedagen hebben sindsdien in dertien tentoonstellingen 242 inzendingen een

uiterst gevarieerd beeld gegeven van de kunst die in de Hanzesteden opborrelt. Tot dusverre namen 77 steden uit 13 landen de handschoen op om een kunstenaar af te vaardigen. Fotografe Lysanne Beunk was zowel op de Hanzedagen in Rostock en Pskov als in Brilon van de partij. Sinds 2006 heeft HANSE-

artWORKS geen rojectgroep meer maar een vaste werkgroep. In 2018 viel het besluit dat de expositie van de beeldende kunstenaars voortaan een verplicht onderdeel is van iedere Internationale Hanzedag. De huidige vierkoppige werkgroep van HANSEartWORKS zal worden uitgebreid tot een team van tien kunstenaars. Gezocht wordt naar vertegenwoordigers van diverse stijlen en een geografische spreiding. HANSEartWORKS wordt in Nederland ondersteund door de Hanzesteden Doesburg, Hattem, Kampen, Oldenzaal, Ommen, West Maas en Waal, Zutphen, Zwartewaterland en Zwolle.

Training hanzesteden

MarketingOost, gevestigd aan de Hanzelaan te Zwolle, geeft trainingen over regio's, marketingpraktijken en thema's. Van Vechtdal Overijssel en vrijetijdseconomie tot hoe Duitse gasten te ontvangen en een Leefstijlvinder. Het eerste oefenprogramma in de categorie thema's: de Hanzesteden.

Door Theo Leoné: Weeskinderen die als verstekelingen op een kogge meevaren van Deventer naar Bergen. Wat een verhaal. De kalender zegt 1370, Hanzetijd. De twee leven van kleine diefstallen. Ze worden betrap door een louche bierbrouwer. Wacht even?

De avonturen stapelen zich op. Als tegenslag uitblijft, verschijnt voorjaar 2021 het stripboek *De Bergenvaarders*. De uitgave is een initiatief van Deventenaar Marc de Lobie.

Verstekelingen aan boord naar Bergen

“Al geruime tijd speelde ik met de gedachte een historische strip over de geschiedenis van de Hanze uit te brengen. Deventer is uitgangspunt want ik ben verknocht aan mijn geboortestad. Onze helden bezoeken natuurlijk ook andere Hanzesteden.” De Lobie geeft stripboeken uit van Nederlands en Vlaams talent. Ook

adviseert hij organisaties die zelf een historische strip willen maken. Grafisch ontwerper Joey Potargent debuteert in *De Bergenvaarders* als striptekenaar. Voor de spannende tekst zorgt Kristof Berte. Inkleuring komt van Shirow Di Rosso. Zowel Porargent als Berte en Di Rosso zijn van Vlaamse komaf. De Lobie: “We maken een historische avonturenstrip waaraan iedereen in de eerste plaats veel plezier kan beleven. Je leert bovendien iets over de Hanze en de geschiedenis van Deventer. We raadplegen archeologen, historici en archieven voor de juiste invulling van het beeld.” Neem het meisje met de vlecht. Haar kleding bestaat uit een rok, kovel en hoyke van ongekleurde wol. Daaronder hosen en schoenen. Wat een hoyke is? Ideaal om gestolen spullen te verstoppert. Exacte gegevens over de huizen aan de Deventer Brink uit 1370 bestaan niet. De meeste woningen waren van hout, steen was voor de allerrijksten. Na twee stadsbranden – in 1235 en 1334 – besloot het stadsbestuur om op grote schaal dakpannen te subsidiëren.

Een andere detail. Zakkenrollers bestonden zeven eeuwen geleden nog niet. Heel eenvoudig, de kleren hadden geen zakken. Kostbaarheden als geld werden meege dragen in buidels, vastgemaakt aan de riem. Gauwdieven heetten dan ook buidelsnijders. Wie betrap werd, raakte zo maar zijn duimen of oren kwijt. Als je al niet aan de galg kwam te hangen. In Deventer hing vrouwelijke buidelsnijders boven het hoofd een ronde door de stad met een schandsteen om de hals. Altijd nog beter dan het kwijtraken van je duimen. De plannen tot het maken van de Hanzestrip maakten begin 2020 veel enthousiasme los. Via crowdfunding werd binnen acht weken 15.000 euro opgehaald. *De Bergenvaarders* is opgebouwd uit verschillende lagen en zo geschikt voor kijk- en leeslustigen van elf tot minstens tachtig. *De Bergenvaarders* verschijnt bij uitgeverij Syndikaat te Epse, www.syndikaat.nl.

In den Olden Sint Olaf.

Dappere snaveldokters tegen de pest

Door Natasja Leoné: Ziektes zijn van alle tijden. In 2020 domineert het coronavirus het nieuws, in de middeleeuwen werd de bevolking zwaar getroffen door de pest. Het ziektebeeld en verloop van corona en de pest kunnen niet met elkaar worden vergeleken. Toch zijn er overeenkomsten met de wijze waarop mensen toen en nu omgingen met besmettelijke ziektes.

De epidemie was, net als corona, in China ontstaan en trok vandaar naar het westen. Italiaanse handelsschepen brachten de ziekte rond 1347 naar Italië en vanuit hier verspreidde de pest zich over heel Europa. Niet ieder gebied werd even zwaar getroffen, maar in sommige gebieden stierf 1/3 van de bevolking. Na 1350 was de pest uitgewoed, maar nieuwe epidemieën zouden nog lange tijd de kop op steken. De ziekte veroorzaakte grote angst onder de bevolking. De dood beheerste het hele leven, gezinnen werden zwaar getroffen en er was paniek. De mensen hadden geen idee wat de oorzaak was en wat ze moesten doen.

De Zwarte Dood sloeg ook toe in Hanzesteden. Het Zwartewaterklooster bij Hasselt werd er zo door getroffen dat de kloosterlingen niet meer in staat waren de landerijen te verzorgen. Het onderhoud aan de kloostergebouwen werd uitgesteld en regenwater en zonlicht vielen door het dak naar binnen. Na de eerste uitbarsting van de Zwarte dood werden in veel Hanzesteden pesthuizen opgericht. De pestlijders moesten in quarantaine en werden van de rest

van de samenleving afgezonderd. In Zwolle werd 't Pestengasthuys gebouwd aan de buitenkant van de stadsmuur. Hier werden de zieken verpleegt door nonnen. Dappere artsen droegen een wel heel bijzonder mondkapje, een snavelmasker met kruidenmix, om zich te beschermen tegen de ziekte. Tegenwoordig kan je er trouwens lekker eten. In Deventer kwam het Sint Geertuiden- of Pestgasthuis tot stand. De pest kwam meerdere

Snaveldokter in vol ornaat.

keren terug en wel in 1636, 1655, 1656 en 1665. Na de laatste epidemie besloot de stadsregering dat huizen waar besmetting met de pestbaci was vastgesteld, met een P moest worden gemerkt. De privacy van de patiënt was niet belangrijk in de Hanzetijd.

De locaties waar in Riga de Hanzedag 2021 plaats vindt, bevinden zich alle op loopafstand in het oude centrum.

Internationale Hanzedagen

De Internationale Hanzedagen nieuwe stijl vinden plaats sinds 1980. De aftrap gaf Zwolle. In 2030 is de hoofdstad van Overijssel opnieuw aan de beurt. De eerstkomende Hanzedag vindt in de zomer van 2021 plaats in de Letse hoofdstad Riga, van 19 tot en met 22 augustus. Neuss houdt in 2022 de Hanzedag in het voorjaar, van 26 tot en met 29 mei.

Het schema voor de komende jaren:

2021 Riga (Letland)	2026 Stargard Szczinski (Polen)
2022 Neuss (Duitsland)	2027 Braunschweig (Duitsland)
2023 Torun (Polen)	2028 Stralsund (Duitsland)
2024 Gdansk (Polen)	2029 Wismar (Duitsland)
2025 Visby (Zweden)	2030 Zwolle (Nederland)

Hanzesteden ontdekken door Lab-adventures

Geocachen is een wereldwijde schattenzoektocht op basis van coördinaten. Een stiekeme hobby die je soms op bijzondere plekken brengt. In veel Hanzesteden zijn deze geocaches verstopt. Omdat het verbergen van een schat niet altijd mogelijk of wenselijk is in een stad, is er iets nieuws ontwikkeld, een Adventure Lab. Deze nieuw soort geocache kan je met een app op je telefoon spelen. Je gaat op

zoek naar antwoorden op een vraag en hierbij moet je daadwerkelijk op de locatie zijn. De maker kan hierdoor een leuke speurtocht door een stad maken. Het zal ons niet verbazen dat De Hanze een dankbaar thema is voor een Lab Adventure. In Deventer, Zwolle en Hasselt zijn de eerste Lab Adventures met een thema over de Hanze als verschenen. Nu is het nog wachten op de rest.

Nieuwsgierig geworden?

Scan de QR-code.

Boomplantdag in bosrijkste gemeente

Bossen in de gemeente Brilon, zo ver het oog reikt.

Handen uit de mouwen, bomen planten. Mooi bedacht maar uiteindelijk lastig uitvoerbaar in coronajaar 2020. Toch bleef Brilon niet met de armen over elkaar. Op 9 oktober zette burgemeester Christof Bartsch de schop in de grond voor het planten van vijf stevige bomen. Hij werd geholpen door voorzitter Eckhard Lohmann van de Rotary, woordvoerder Eva Hülshoff van de Jeugdhanze en bosbouwer Gerrit Bub. Na het plaatsen van een gedenksteen, gingen ook nog eens honderd zaailingen de grond in. In het vroege voorjaar nog bestond de hoop dat het werk een stuk grootschaliger kon worden aangepakt. Negentig jongeren uit zestien verschillende landen zouden zich voor het goede doel in het zweet werken. Mooi toch, samen een stuk bos aanleggen? Het thema van de Jeugdhanze was niet voor niets Hands On.

Ook zonder de inspanningen van de jongeren is Brilon de meest bosrijke gemeente van heel Duitsland. Tot de Hanzestad behoort 77,5 vierkante kilometer bos. Stel je voor: een strook van

Arnhem tot voorbij Kampen en dan een kilometer breed. Met onderweg bovendien heuvels die zeven keer hoger zijn dan de Posbank - bergen dus.

Kookshow Pio en Thommy

Smullen van het Sauerlands menu. Niet in een restaurant dit keer maar door mee te kijken in de keuken van Pio en Thommy. Tijdens de virtuele Hanzedagen in Brilon stelde het koksduo een smakelijke maaltijd samen. De kookshow is te volgen door op youtube te zoeken naar Hansetage 2020. Opvallend ingrediënt: aan de Pumpernickel is behalve cacao en suiker twee centiliter Woudfeebloed toegevoegd, kersenlikeur. Sinds 2004 heeft het bosrijke Brilon een bosfee als officiële vertegenwoordigster.

HANZEMENU

Een pul bier
en een Hausmacher
Schnaps

Runderbiefstuk onder
de knoflookkorst
op moutbiersaus
met spitskool-
aardappelrollade

Sauerlandse kwarknock
met rabarbercompote
en Pumpernickel

Omarming kakelbonte wigwams van ontmoeting

Brilon bouwt voorjaar 2021 zijn tenten van de ontmoeting weer op. De wigwams sprongen aangenaam in het oog. De vijf meter hoge tenten bestaan ieder uit 3600 gebreide dan wel gehaakte vierkanten. Leveranciers in 2020: vlugge vingers uit de Hanzesteden. De wigwams in Brilon maken deel uit van een internationaal netwerk van enkele tientallen steden op diverse continenten en vormen een vredesproject. Voor de tenten de winteropslag in gingen ontving de organiserende kringloopwinkel Kunterbunt

een bedrag van 1161 euro. Het bedrag kwam uit de opbrengst van de drive-in op 7 juni waarbij Hanzeproducten verkocht werden. De drive-in was bedacht om na het schrappen van de fysieke Hanzedagen toch nog iets over te houden aan de extra ingekochte en vervaardigde producten ter herinnering aan Brilon 2020.

In 2021 andermaal kleurige wigwams tegen het decor van vakwerkhuizen.

Zes eeuwen oude vondst van twintig meter

Kampen was op 10 februari 2016 het toneel van de grootste scheepsarcheologische lichting ooit in Nederland. Wat zou uit de blubber tevoorschijn komen? Gaaf of toch vooral in brokstukken? In de takels hing een twintig meter lang houten schip, acht meter breed. Zes eeuwen oud, een originele kogge uit de Hanzetijd.

Maritiem archeoloog Wouter Waldus beschrijft met vloeiende pen hoe aan de oever van de IJssel een bijzonder stuk Hanzegeschiedenis boven water is gehaald. Bij werkzaamheden om de rivier meer ruimte te geven - Kampen ligt sindsdien op een eiland - werd in 2009 onder vier meter zand een vrijwel intact schip uit de vijftiende eeuw ontdekt.

Opwinding. Zonk de kogge in een zware storm, werd het schip misschien gebruikt om lastig water te bedwingen? Stukje bij stukje sloot de puzzel tot een duidelijk verhaal. Opgetekend in het fraai geïllustreerde boek *De IJsselkogge* van Wouter Waldus.

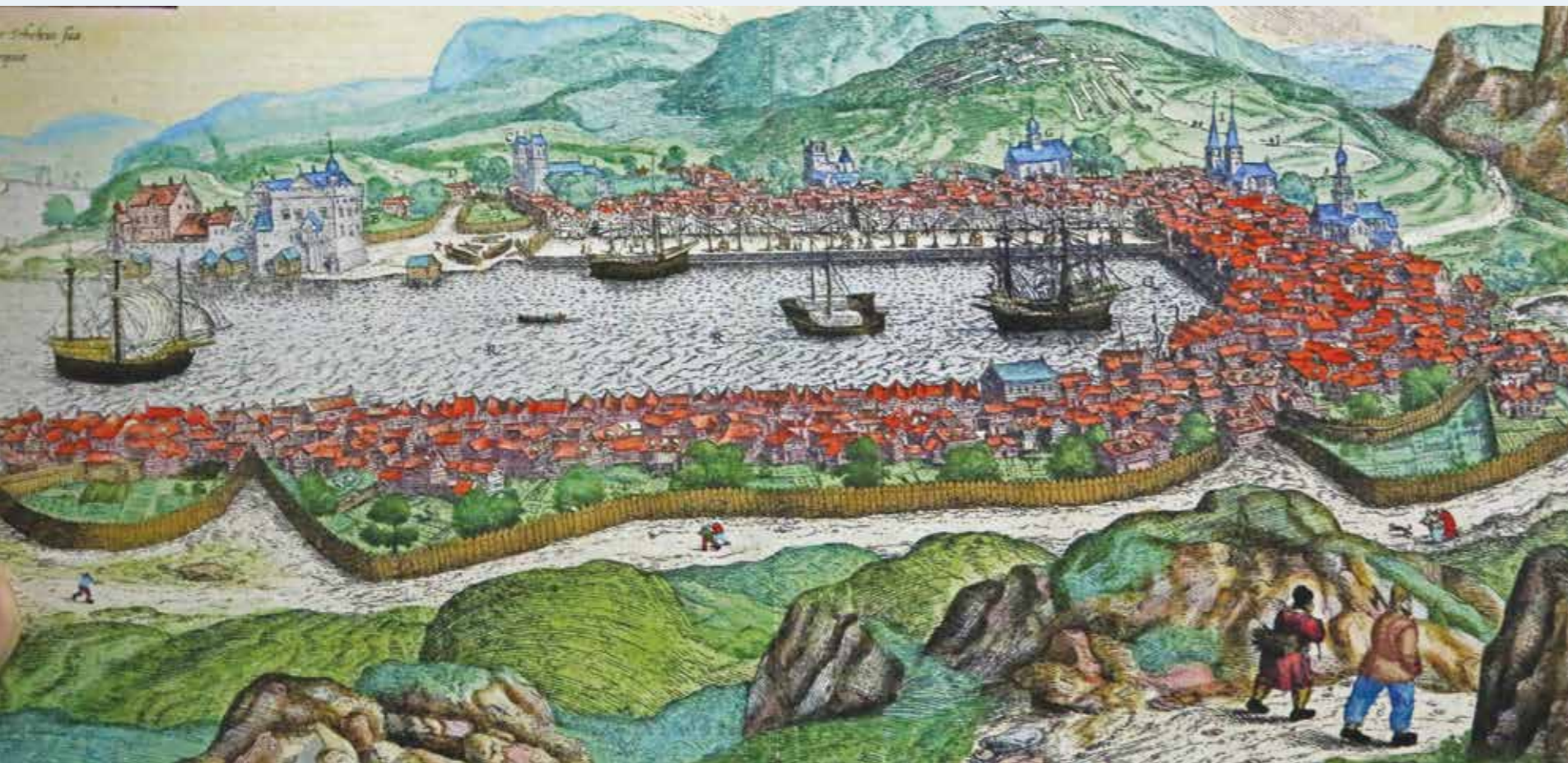
Een nauwkeurige blik wijst uit dat de in Kampen gevonden kogge vermoedelijk samen met enkele andere schepen afgezonken is. Doel: versmalling van de vaargeul om de diepgang op peil te houden. De IJssel had toen de kogge ten onder ging ernstig last van verzanding. Het laten afzinken van het schip is een vroege vorm van wat de specialisten nu noemen watermanagement. De houten schepen gingen

destijds een jaar of dertig mee. Wat vervoerde de kogge in zijn jonge jaren? Het schip is gebouwd als vrachtaarder voor het vervoer van onder andere bier en wijn. Dat valt af te leiden uit de gladde binnenwanden. Om het schip in balans te houden, werden onder in het ruim veertig ton aan zwerfstenen meegenomen.

Het tweede leven van de kogge had militaire trekken. Moet wel, anders is de hoge opbouw niet te verklaren. In oude geschriften valt te lezen over varende kastelen op de Zuiderzee. De vondst van slingerkogels ondersteunen het bewijs van de rol als marineschip. In de laatste varende fase werd de Kamper kogge ingezet als foerageschip. De kogge voor mee

in konvooien en droeg zorg voor de voedselvoorziening. Op het achterschip bevindt zich een later gebouwde losse constructie die als kombuis fungeerde.

De in Kampen gevonden kogge wordt op de Bataviawerf in Lelystad zorgvuldig geconserveerd en komt te zijner tijd terug naar zijn vindplaats om te worden tentoon gesteld. Terwijl de balken heel langzaam drogen, wordt in hetzelfde trage tempo het vocht in de houtcellen vervangen door het wasachtige middel polyethyleenglycol. Voor de conservering zijn vijf jaren tot 2024 uitgetrokken.

De IJsselkogge, Hanzeverleden boven water. Auteur: Wouter Waldus. Een uitgave van Stichting Matrijs in Utrecht. ISBN 978 90 5345 547 0.

Straatkunst Hedy spat van de muren

De ene muur is de andere niet. Laat je verrassen in het Deventer Havenkwartier. Stippel een route uit na een bezoek aan de site <https://streetartstreets.wixsite.com/streetartstreets>. Aan de Meester De Boerlaan springt Hedy Tjin van de wand met een mural over de Hanze. Heldere kleuren, krachtige tekst. Wij vermenigvuldigt de kracht van Ik. Pakkender is de Hanzegedachte nauwelijks samen te vatten. De muurschildering nodigt voorbijgangers uit om meer te weten van de Hanze. Recent is de Canon van de Nederlandse geschiedenis vernieuwd. Vijftig vensters worden gebruikt om de historie van Nederland voor het voetlicht te halen. De canon wordt zowel in het lagere als het middelbare onderwijs gebruikt. Een van de vensters neemt zijn

bezoekers mee naar de Hanze, die gezien kan worden als een vroege voorloper van de Europese Unie. Het Openluchtmuseum in Arnhem heeft een permanente en interactieve tentoonstelling over de Canon van Nederland. De schildering aan de De Boerlaan is vervaardigd door Hedy Tjin. Eerder maakte de Amsterdamse al indrukwekkende murals van Vincent van Gogh, Alette Jacobs en Anton de Kom. Hedy woonde geruime tijd in Suriname, het land van haar vader. Hetgeen haar werk kleurrijker gemaakt heeft. Tjin werkt als illustrator en grafisch ontwerper mee aan de dagbladen Parool en Trouw. Haar opdrachtgevers variëren van VPRO-gids en Zelfstandigenkrant tot Habbekrats en Parbode.

Rheinische Jeugdhanze pakt fiets naar Emmerich

Leden van de Rheinische Jeugdhanze fietsten in september van Neuss naar Emmerich. De jongeren kunnen niet wachten tot de route van de Hanseradweg verlengd is tot Harderwijk. In het voorjaar van 2021 zal het grensoverschrijdende traject als geheel in gebruik worden genomen. Veertien Duitse en Nederlandse partners werken mee aan het project van de Hanzefietsroute.

Aan Duitse kant liggen behalve Neuss en Emmerich de Hanzesteden Wesel en Kalkar aan de nieuwe fietsroute. Onderweg worden uitstapjes gemaakt naar monumenten van de industriecultuur. De tocht voert over zowel dijken als landwegen. De fietsers van de Rheinische Jeugdhanze werden in de vier Hanzesteden op de route begroet door evenzovele burgemeesters. Neuss is in 2020 gastheer van de Internationale Hansedag. De Hanze is een belangrijk voertuig om tussen Oost-Nederland en de grensstreek aan Duitse kant de banden aan te halen. Gestimuleerd door de Europese Unie is bijna 2 miljoen euro opzij gelegd om de sociaal-culturele samenhang van het gebied te versterken. Grote bijdragen komen van zowel de betrokken provincies (ieder een ton) en deelstaat Noordrijn-Westfalen (twee ton) als toeristische organisaties en de betrokken Hanzesteden. Het project Duitsland -

Nederland grensoverschrijdende samenwerking: Hanzesteden heeft een looptijd tot 31 maart 2022. Doel is om nieuwe toeristische producten te ontwikkelen voor kleine en middelgrote bedrijven in het gebied van de Hanzesteden in het Nederlands-Duitse grensgebied. De focus ligt daarbij op Gelderland, Veluwe, Arnhem/Nijmegen, Niederrhein, Rheinland en Overijssel. Het project speelt in op de concrete vraag van bezoekers naar nieuw aanbod in het groeiende

segment stadstoerisme. Gerekend wordt een bijdrage te leveren aan de trend van korte stedentrips met flankerende aanbiedingen om het cultuur-toeristische erfgoed in de Hanzecorridor te versterken. De voor diverse doelgroepen geschikte fietsroute en de aan het water gelegen Hanzesteden worden gezien als ankerpunten voor het achterland.

Het dal van de IJssel fascineert liefhebbers van natuur en cultuur.

Verrassing in Windesheim. De oude brouwerij van het klooster fungeert als kerk.

Nieuwe editie Hanzestedenpad

Over 124 kilometer voert het Hanzestedenpad van Doesburg naar Kampen. Andersom mag ook, doorstappen is geboden. Van de wandelroute langs de IJssel is de vierde, gewijzigde editie verschenen.

De werkgroep Hanzestedenpad komt jaarlijks twee keer bijeen. Het team van zeven vrijwilligers overlegt in het voorjaar wat nog staat te gebeuren en wandelt in de herfst gezellig plus ter controle een van de etappes. Ieder van de zeven onderhoudt een etappe en een of meerdere dagwandelingen. Klopt alles nog? Zijn de markeringen goed zichtbaar? Het idee om wandelend de Hanzesteden langs IJssel en Zwarte Water met elkaar te verbinden, werd in 1999 uitgewerkt door Rob Wolfs. Afstandswandelaars kennen hem als de man die overal in het land trage tochten heeft uitgezet, fraaie routes die zo veel mogelijk gaan over onverharde paden en wegen. Het Hanzestedenpad valt in de categorie streekpaden die door vrijwilligers tiptop gehouden worden. Je bent verbaasd hoeveel kleine en grotere wijzigingen de wandelroutes in de loop der jaren ondergaan. Zo voert het bekende Pieterpad nog slechts over een derde van de route die als eerste het licht zag. Aan het vernieuwde Hanzestedenpad liggen negen treinstations. Combinaties met een rit per spoor zijn daardoor gemakkelijk te maken. Wie de hele route voltooit, geniet van vergezichten over de vogelrijke IJssel, spannende landgoederen en zware bossen. Hattem en Hasselt liggen niet aan de hoofdroute. Voor de twee is een dagwandeling uitgezet. De tochten in de gids over het Hanzestedenpad hebben een lengte van 11 tot 25 kilometer.

**Hoop houden
op Riga 2021**

